

novati. Kdor je marljivo pazil na napredovanje našega književnega jezika, — uzemimo samo zadnjih deset let — mora priznati, da se je več oblik i celo več čisto hrvatsko-srbkih izrazov, za ktere i mi svoje osobite imamo, u našem slovstvu uže tako udomačilo, da jih celo protivniki približanja brez pomislika rabiju. Nova škola je tedaj, akoravno še nejaka, ipak u mnogih stvareh protivnike uže u vlak uzela. Približanjem slovenščine hrvaško-srbščini pospešivali budemo i dostignutje občega slovanskoga književnika. Bezumno bi pa bilo roke križem djati i bezskrbno čakati na obče slovanski književnik, da pride iz meseca doli ali od kod drugod! — Veliki narodi imajo veliko slovstvo, to je stara resnica, ki do sada, kolikor nam je zgodovina človečkoga roda znana, nasprotja nima, da bi naime mali narodi veliko slovstvo imeli. Mi Slovenci smo majhen narod, to je tudi resnica, i zato je tudi naše slovstvo malo, i bude malo ostalo, dok bude u sadanjem ozkem kolovozu napredovalo. Da pa bude mnogo večje, je treba, da se naš književni jezik hrvatsko-srbskomu bliža i sicer sistematično bliže i bliže — se vé da sprva le malo po malo, dok se pot ne ogladi. Nobeden pa naj ne pozabi, da vsaki začetek je težak.

Stari pregovor je, da vsaka slika ima svojo priliku. Tako smo mi Slovenci s svojimi dandanašnjimi slovstvenimi zadevami slični malomu gospodarju. Veliki gospodar — ta naj bude prilika unomu — ima zmirom i vsega zadost. mu ravno morebiti eno ali drugo leto ta ali uni pridelek. Da ne obrodi, ima pa u čem drugem nadomestek. Tega vse spoštuje, vse ga hvali i časti, dasiravno morebiti velikokrat marsikteru stvar celo napak ali na glavu postavi. Mali gospodar — mislimo si ga suseda velikomu — je sicer umen, previden, delaven od zore do mraka; tudi njega svet spoštuje, al zraven tudi — pomiluje, ker si vkljub svojega celoga truda vendar na noge ne pomaga. Njegovo malo zemljišče, da je še tako dobro obdelano, ne more toliko prirediti, kolikor potrebuje vsako leto za preživitek. Vseh vrst poljskih semen naseje i ne peduja zemlje praznega ne pustí, al kakovi su nasledki? Ena rastlina drugu senči, ena drugu duši, ena drugi sok spodserkava i nazadnje začenjaju vse bledeti, tako da v času zoritve nobena zdravoga sadu ne prirodi. Akoravno ta mali gospodar se ponaša, da je umen, da po najboljih skušnjah i gospodarstvenih knjigah ravna, vendar s časom sprevidi i spozná, da gospodarstvo le nazaj gré i ne naprej. Spremišljavati začne sém ter tje, na kaki način bi moč bilo sebe i posestvo rešiti, da u ptuje roke ne zapade. Kaj iztuhta? Tole: K susedu gré, ter se ž njim pogovori i pogodi, da obadva vsak svoje gospodarenje zedinita u eno i konec leta vsak svoj primeren del prirodnokv vzameta, s kterimi se obadva pošteno priživita, poedinci bi pa obadva stradala bila. Ergo!

Kdor še sadaj ne uvidi velike koristi i silne potrebe približanja slovenščine hr. srbščini, je bolj slep kakor tisti, ki ima ježevu kožu prek oči. Slovenski pisatelji, ki sada vidiju, da pri slovenskem knjigopisanju ni za živeti, ni za umreti, i le preradi svoje pero ptujstvu zaudinjaju, budu se domače reči poprijeli i ne prisiljeni renegati biti. I koliko je takih! Od ktere koli strani se ta reč razmišlja, povsod se le potreba i korist vidi. To približavanje našega književskega jezika moramo pa skoro udelotvoriti. Ovidi pravi:

„— eunt anni more fluentis aquae.
Nec, quae praeteriit, cursu revocabitur unda:
Nec, quae praeteriit, hora redire potest.
Uterdum est aetate cito pede labitur aetas:
Nec bona tam sequitur, quam prima fuit“.

Čas nas ne sme prehiteti! Pred vsem je pa treba, da znaju saj naši pisatelji temeljito hr. srbsko narečje. Večina mislim, da ga uže zná. O cirilskom pravopisu namesto latinskoga čem molčati; ta gré najprvo Hrvatom u skrb. Kolikor sam ja zmožen stvari motriti, se mi dozdeva, da

hrvatski pisatelji zmiraj bolj spoznavaju važnost cirilice i da čas morebiti ni več daleko, da se ga budu resno poprijeli. Mi Slovenci potem ne smemo i nemoremo zaostati.

Rad bi se še dalje pri tem predmetu mudil, pa mislim, da bude še dosta prilike zato. Tedaj dalje k drugim našim potrebam i nazaj k navadni slovenščini. (Dal. sl.)

Jezikoslovne reči.

O notranjskih opetovavnih glagolih.

Kdor je po Notranjskem, posebno po Pivki ali po bistriški dolini potoval, je slišal neke čudne glagole, kterih precej morebiti še razumel ni. To so opetovavni glagoli s končnico „evati“. Če pa to reč malo bolj natanko premislimo, bomo berž vidili in se prepričali, da ti glagoli niso kaka slovniška nepravilnost, temuč da se popolnoma s šesto formo ujemajo in da so 6. razred glagola s končnico „evati“, „evam“ namesti „ovati“, „ujem“ ali „avati“, „avam“. Tako pravi Bistričan vedno „vojskevati“ — „evam“ in „vojskujem“ in „zdiHAVATI“, „zdiHAVAM“. — Ti glagoli so ravno tako frekventativni, kakor pravilni glagoli 6. reda. Na pr. „kadar se vojšak vojskeva, mora na golih tleh leževati“. Prihajajo pa tudi, kakor navadni, iz 5. forme, ako se ati-am v evati-evam spreminja, na pr. „bahati, bahevati; prašati, praševati; igrati, igrevati; pisati, pisevati. Paziti se pa mora pri sprezanji ali premenu v opetovavne na sledeče:

1. Le sostavlja se s predlogi se morejo pri navadnem prestavljanji iz 5. v 6. red glagoli v frekventativne spreminjati, na pr. pisati — pišem, dopisovati — dopisujem, priterkovati, priterkujem itd. Notranjec pa tudi ne sostavljene glagole v opetovavne spreza, tako bo vsak rekel: „piseva brat iz mesta prijatlu. Mati skozi okno gledava, ko sina iz šole pričakeva (ali čakeva)“. Tako tudi pravi Notranjec: „Sestra bereva v gojzdu jagode“; Gorevec pa bi le „nabira“ ali „nabiruje“ rekel.

2. Tudi taki glagoli, kteri niso po drugih krajih Slovenskega nikdar opetovavni, se tukaj s končnico „evati“ za opetovavne rabijo. Glagol skubsti — skubem, berem — brati (legere), mleti — meljem, dišati — dišim itd. se na Notranjskem pogostoma opetavati sliši: „skubevati, berevati, meljevati; jedevati (zu essen pflegen), pivati in spevati celó sem večkrat že slišal.

3. Težko je določiti, kdaj se ima g v ž, s v š, ck v č, sk v š ali šč spreminjati, ker včasih se spreminja, včasih pa po nobeni ceni ne, včasih se pa rabi oboje, na pr. „Lagati — lageva; stergati — stergeva“ in pri družih ostajajo tihnice g, c, s. — „Brisati“ ima „briševati“ „kositi“ — „koševati“. — „Klicati“ se po navadi le „klicevati“ sliši. Vendar smemo reči, da ostajajo v korenini tihnice večidel nespremenjene.

Povedal sem ti, dragi bravec, kolikor v ti reči vem, ker tudi v tem se lahko vidi bogastvo in gibčnost našega milega jezika. Naj nam še kdo drugi o tem kaj naznani; zvedeni možje naj pa sodijo, ako je prav, da se to v pisni jeziku vpelja ali ne. J. Bile.

Kratkočasno berilo.

Dve kleti ali konobi.

(Dalje.)

V tem, ko se je to godilo v kletih, se pripelje oprasena kmečka kočija po gerdi poti proti tergu in se oberne k sovražnima sosedoma. Matelić skoči na vrat na nos iz hiše, ker je mislil, da se nihče drug ne pelja, kakor ženin že davnej pričakovani; al zmotil se je. Kočija je ostala pri njegovem sosedu Ovčariću: bila je Bačvarica in njena hči, ktere ste se po oblubi pripeljale vidit Osipa.

Ovčarić se ni nadjal teh gostov, in ji je nekako pre-